

הדתיים - החוצה?

על תוכנית המתגבשת באפ"י לפידוק השיחוך עם הדתיים

בפילוק הדתיים מעמדות ההשפעה ובחיסול מישטר הכפיייה דבר חיוני, שכדאי לעזור בביצועו.

דעה שניה: הדתיים לא יעזבו את המדינה, גם אם לא יתקבלו דרישותיהם. הם לא יתחרו על השליטה במשרד הדתות, כי במשרד הסעד ואף לא במשרד הפנים. שליטה המזרימה להם כוח אדיר, עלידי ניצול תקציבי המשרדים לפעולות מבלגיה-אירגוניות מסועפות. במקרה כזה יושגו שתי מטרות: יתאפשר האיחוד בין מפא"י לאותות העבודה, תיכלס הכפיה הדתית הקיצונית ל"לא פיצוץ הקואליציה".

ברייהודה

קשה לדעת איזה משתי הגישות היא הנכונה. כי השבוע היתה התרוצצות קשה בתוך המפד"ל עצמה. שר הדתות היה בעד עויבה מהירה של הקואליציה, כדי לחפות על כשלונו בעניין הבחירות לרבות הראשית. שר הפנים אמנם לא גילה את דעתו בצורה ברורה, כי בילה חופשה בשחיין הקריירה. המזכיר המדיני של המפלגה, בני-מין שחר, שטיפח את הברית עם ישראל ישעיהו מאז הקמת הקואליציה הנוכחית, סירב גם הוא לנקוט עמדה. הוא רמז ל"חבריו" כי בשלושת החודשים הקרובים יש לה במסע השתלמות באיר"י ולא איכפת לו "אם ביתחיים יתהפך העולם".

לעומת זאת טען טען שר הפנים ישראל שלמה בן-מאיר, נגד עויבת הקואליציה. "אם נעזוב הפעם - ספק אם נחזור אליה אף פעם", הזהיר את חבריו, בצינו כי כפי-לגה אופוזיציונית לא תוכל המפד"ל להתחרות עם הקיצוניות של אגודת ישראל, ובהכרח תינדרר לתחום ההתנוונות מבחינה ציבורית.

בתוך כל ההמולה עלה השבוע קולם הברור והתקיף של צעירי המפלגה. "מסיפק בושות", אמרו ראשי המישמרת הצעירה, "צריך להכניס את מפא"י למשבר ולא לתת לה ליצור אותו ברצע שזה יהיה נוה"ל".

ביתחיים התפתחו הדברים גם בתוך מפא"י עצמה. בישיבה ה"אחרונה של מזכירות המפלגה יצא מיכה אלמוג בטענה, כי המכשירים הממלכתיים העומדים לרשות הדתיים כחזו במערכות האחרונות בכא"ר שבאשרד בעיקר נגד מפא"י איש לא הגיב לבי שעה על הערה חסר בה זו של האיש שניהל את מערכת הבחירות בדודום, אך אין ספק כי הערה זו נועדה לשמש רקע לקראת המשבר האפשרי בין מפא"י למפ"י.

מפלגת השלטון, שכנתה את זה גולם הדתי על מנת שיעזור לה לשלוט, גולתה להפתעתה כי היא גולם עוד מסוגל לקום על יוצרו ולהוות גורם מכריע יותר ויותר בחלוקת השלטון.

עלות בךגוריון לשלטון.

לוי אשכול לא שש אל מערכה זו. הוא חשש יותר מדי למעמדו החדש מכדי לנסות כבר עתה לוחר על תמיכת הדתיים, עימם יחד סילק את בךגוריון. אך יחד עם זאת, לא רצה גם להתנגד לעמדתם של גולדה וארן. לכן נקט בכו סביל, השאיר את ניהול המערכה בידו הצעירים.

בצמרת הדתיים עלתה סברה, כי זלמן ארן וגולדה מאיר מתכוננים בעיקר להתחיל יש את עמדתם של אשכול, להפכו תלוי בהם ללא המישענת הדתית. שיקול זה היה מוטעה. את שני שרי מפא"י הניע גורם ה"ר כי יותר חשוב: הם רצו לקרב במהירות את האיחוד עם אחדות העבודה, כדי לגרום סופית לסילוקם של הצעירים.

ביודעם, כי לא יוכלו להשיג את האיחוד המקווה על יסוד ויתורים לאחרות העבודה כשטח הבטחוני, או ביסול המימשל הצבאי - דבר שהיה מקומם את בךגוריון ונותן הרב כירי הצעירים - החליטו לבנות את הגשר בינם לבין אחי דות העבודה על גופותיהם של הדתיים.

המלחמה בכפיייה הדתית היא אחד הדגי לים בהם מנופפת, לא בלי הצדקה, אחדות העבודה. ישראל ב"י יהודה רואה בחוק הנשואין והגירושין, המשאיר את הסמך כות הבלעדית כת-חום אישי עדין זה בידו הרבנים, אסון לא קטן מאשר קירי-מו של המימשל ה"צבאי. זאת יודעים גם גולדה וארן. וי תור מצד מפא"י על חשבון הדתיים יכול איפוא להתח צעד רציני לקראת עמור-

שפירא

תיה של אחדות העבודה. שיקול נוסף: דויד בךגוריון, למרות שרוממות האיחוד עודנה בפיו, עשוי לחבל בכל נסיון לאיחוד, אם יתבטא בהסכם ב"תחום הבטחוני. במקרה כזה יטען בךגוריון, כי אסור למפא"י לסגת מעמדותיה המיועדות במדיניות החוץ, בפתוח אמצעי התגוננות ולחימה, וקיום המימשל הצבאי. אולם הוא לא יוכל להפוע כלוחם למען חוק נישואין דתי בלעדי, או נגד הפעלת מיטב לא-כשכר באוניה ישראלית.

איחוד עם אחדות העבודה נגד החציצעורים, אם יבוא על רקע זה, ישאיר את בךגוריון מחוץ למערכה.

***

הגולם המסוכן
שאלה שנשאלה השבוע היתה זאת: **איך יבסס אשכול את ממשלתו, אם יפרשו ממנה הדתיים-לאומיים?** התשובה לא היתה חידה. בצמרת מפא"י עצמה רחחו שתי דעות. האחת אמרה כי במקרה כזה לא תהיה מניעה להצטרפות מפ"י לקואליציה. זו, אמרו, לא תצטרף לפחות בשלב זה - לאיחוד, אבל תתן ידה לשותפות בממשלה. מה גם, שאף מפ"י עשויה לראות

לוי אשכול, כי צי"ם תרון בשאלה רק מ" מבחינה רנסבילית, העיר ברייהודה: "לא, זוהי גם שאלה עקרונתית!"

"זהירות, מוקשים!"

כיר אחריו ישיבת הממשלה כבר נערי זוכה התייעצות של השרים הדתיים. ור" הפטיג, שארשת הזעם חורה וכבשה את קלסתר פניו, תבע, "להודיע לאשכול כי ככה אי אפשר להמשיך". שפירא המליץ על קו מתון יותר. "אני לא שש עתה למשברים", אמר בגלוי.

ורהפטיג לא נרגע, החל מפרט שורה ארוכה של עניינים, שלדעתו מסכלת מפא"י את הגשמתם מתוך מגמה ברורה לצמצם את השפעת המפר"ל. "הם מחבלים בעריכת הבחירות לרבות הראשית, מלרות שהתחייבו על כך מראש" האשים ורהפטיג, ו"חזיר את העובדה כי תוך 24 שעות מבחי-רת נציגי הממשלה בוועדה המכינה של ה"בחירות לרבות הודיע נציגי מפא"י, ישראל ישעיהו, על התפטרותו מן הועדה - דבר שמנע את הפעלתה. "ישעיהו" איים ורהפטיג, "נבחר לאחר משא-ומתן שניהלו עמו למעלה משנה. הוא הסכים להיבחר לוועדה והוא ידע בדיוק מי יבחר יחד אתו. לכן יש לראות את התפטרותו כתכסיס שקוף לחבל בעבודת הועדה".

המשיך השר הזועם: "אינני יודע מי ע"י מד מאחורי השביתה של אנשי בני-ישראל, ולא אתפלא אם גורמים מפא"יים הם ה"מפנים את המרירות של בני עדה זו כל-טינו וכלפי הרבות הראשית. אדרכא, תראו לי על הישג אחד בשטח הדתי, מאז הצי-טרפנו לקואליציה הנוכחית!"

"צריך לתת שאנסה לאשכול", התערב שפירא, שנושן על המקל, אותו הוא נושא מאז נפצתה רגלו. גם צחק רפאל, שהיה השושבין בין מפא"י למפד"ל בפרוס הקואליציה הנוכחית, תבע קו תקיף. "מיטב שנבחר לעצמנו ול"מפא"י את המצב עכשיו, בטרם ניכנס ל"מבוך עוד יותר גדול".

הגיע תורו של ד"ר ישראל שלמה בן-מאיר, סגן שר הפנים. בן-מאיר, המשפטן המפוכח, גידל לאחורונה וק"פנסטר מ"י פח, הזהיר את חבריו: "רבבות, זהירות! אנו נכנסים לתוך שה-מוקשים".

במשך שעה ארוכה ניתח את המצב ב"הצביעו על כך, שאין זה כלל מן הנימנע כי גורמים בעלי השפעה רצינית ביותר ב"צמרת מפא"י מעוניינים דחקא עתה ב"משבר עם הדתיים. לכן יש לשקול היטב אם אין בנקיטת קו קיצוני משום התפתחות לאתגר של גורמים אלה.

ישראל שלמה בן-מאיר, אשר חבריו ב"צמרת המפד"ל מערצים את חריפות שכ"ל, העמדה, שבאה לידי ביטוי בדברי גולדה מאיר וזלמן ארן בישיבת הממשלה, לא היתה סרי התרגשות מיק-רית. גם שרת החוץ יגם שר החינוך חי"י כו לרגע בו יוכלו להטיל את רימוני-המפטיג.

בכך רצה, מי תוך כוונת תחר זה, לפורר את הברית הקושרת את מפא"י ל"דתיים, כמעט בלי הפסק, מאז

ורהפטיג.

שר הדתות זרח ורהפטיג עלה ל"ישיבת הממשלה, כשחיוך של מנוח על פניו. השר נמך-הקומה וריו-התנועות, שאינו נדיב בחיוכים, היה הפעם שבע-רצון. בכיסו היתה החלטה לגבי שאלה, שעליה נאבק קשות מזה חודשים. היתה זו החלטה רוב, בוועדת שרים מיוחדת, כי באוניית-הרגל שלום יש להתקין רק מיטבח כשר. ורהפטיג ושר המטסרה בכור שלום שיטתית הצביעי בעד מיטבח אחד, ואילו החבר השלישי, שר העבודה יגאל אלון, הצביע בעד מיטבח לא-כשר בעד המיטבח הכשר.

לפי הנוהג, חייבה החלטה הי-רוב של הועדה את הממשלה כ"י לה, ונותר רק להודיע להנהלת צי"ם על תוכנה. אולם, כאשר סיים ורהפטיג את הד"ח שלו, הסתבר כי הפעם לא תחייב החלטה הועדה את הממשלה.

גולדה מאיר בקישה את רשות הדיבור. היא הודיעה, כי תהיה זאת שער-ריה אם לא יוקם המיטבח הלא-כשר בשלום. בכלל, אי-תם אי-בדתם כל "מת-מידה" הטיחה בפני שר הדתות, שישב המום מעצם העובדה שנפתח דיון בכר שועדת שרים תופעה כמעט חס"רת-תקדים.

שר החינוך זלמן ארן התערב בחיכות. דבריו היו לא-פחות חריפים. "אינני מבין מאיזה מקור בתורה אתם רוצים לכפות על לא-יהודים לאכול דחקא מיון כשר על פי תורת ישראל". שאל, כאשר ניסה שר הדתות להגן על עמ"דת הרוב בוועדת השרים, ונעזר עלידי חב"רו, שר הפנים חיים משה שפירא. שהצחי בקול הבאס שלו. "לא נרשה מיטבח טרף באוניה הנושאת דגל ישראל" - גלש ה"י ויכח שלטח הרבה יותר רחב.

רוב שרי מפא"י הצביעו על העובדה ש"הדתיים מגלים עמדה נוקשה בשאלות שר"נות, הגורמת לזעם בקרב הציבור הלא-דתי. גולדה מאיר תבעה את עלבונם של בני-ישראל, שהרבות הראשית ניתנת להשלו-תם בהחיות-נשואין מעורפלות. ארן הזכיר את זריקת האבנים בירושלים, רמו כי ה"אבנים מתעופפות בהשראת המנהיגים ה"דתיים, לרבות אלה הממשיכים לשבת ב"ממשלה.

עמדה זו, מצד שרי מפא"י, הייתה רק אית לשרי אחדות העבודה, ובעיקר לשר התחבורה ישראל ברייהודה. האשים השר, שהחלים מ"מכר ממחלת-לב קשה ואשר זו היתה הופעתו הראשונה בישיבת הממש"לה מאז עזב את בית-החולים: מיום ליום מרחיבים הדתיים את תחולת סעיפי השולחן ערוך, גם על אורחים חילוניים. ממדי ה"כפיה הדתית התפשטו על כמעט כל שטחי החיים.

הדתיים, שבאו בציפיה לניצחון בעניין קמץ אך עקרונות, מצאו את עצמם לפתע עומדים בפני התקף מה לכל אורך החזית של הכפיה הדתית כמדונה.

ההתקפה הסתיימה בהחלטה למסור את ה"הכרעה לידי הנהלת צי"ם, שעה שהכל ידע כי אותה הנהלה החליטה מלכתחילה בעד שני מיטבחים. כאשר העיר ראש הממשלה

כלוחם למען המינוי ההגיגי, הם פתחו ב"פעולה נמרצת כדי "לכבוש" את המקום עבור חברם. פעילות זו גררה אחריה מיד פעילות נגד של רוב הסיעות האחרות. מינויו של קוברסקי לא סוכל, אומנם, אך נתמטעו הסיכויים שיהיה זה מינוי פח"אחד, כפי שיכול היה לקרות - בטרם נז"עקו דואני למערכה.

שתיקתו לא נבעה מפחד. להיפך, הוא היה מעוניין לצאת מקופח הפעם. כי בכיסו היה מינוי לתפקיד בכיר באחד ממשרדי הממש"לה. מי שלא שתק היה דחקא ראש העיר, מרדכי אי-שלום. הוא הודיע לחבריו ב"מפא"י: "אין לי כל התנגדות שתמנו את גלילי למנהל מחלקת החינוך, אם רצונכם דחקא בכך. אלא שעליכם לדאוג גם לכך,

כאשר התברר כי משה עטיאש החליט ל"צאת לפנסיה, לאחר שכבר גמר להדפיס את ספר התעודות, החלו חברי סיעת מפא"י ב"מועצת העיריה לרון במינוי מחליף. לנגד עיניהם עמד רק מועמד אחד: דויד גלילי, עסקן נאמן של מפא"י בירושלים. הדבר נודע לקוברסקי, אבל הוא שתק.

מגינים בכוח. בסוף החודש שעבר, כשר התברר כי משה עטיאש החליט ל"צאת לפנסיה, לאחר שכבר גמר להדפיס את ספר התעודות, החלו חברי סיעת מפא"י ב"מועצת העיריה לרון במינוי מחליף. לנגד עיניהם עמד רק מועמד אחד: דויד גלילי, עסקן נאמן של מפא"י בירושלים. הדבר נודע לקוברסקי, אבל הוא שתק.